

методи регуляції психофізіологічного стану на фізіологічному, емоційно-вольовому та ціннісно-сенсовому рівні.

Список використаних джерел:

1. Колтунович Т. А. Як не згоріти в полум'ї професії: теорія, діагностика, корекція: навчально-методичний посібник 2-ге вид., перероб. і доп. Чернівці: Видавничий дім «РОДОВІД», 2016. 164 с.

2. Що таке професійне вигорання та як його подолати. URL: <https://happymonday.ua/shho-take-profesijne-vygorannya>

3. Шулдик А. В. Професійне вигорання викладачів вищої школи. *Науковий вісник Харківського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. 2017. № 1. Т. 1. С. 138-142.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-286-2-5>

Васильківська Н. С.,

*магістрант кафедри психології, глибинної корекції та реабілітації
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*

Науковий керівник: Драгола Л. В.

*кандидат психологічних наук,
старший викладач кафедри психології,
глибинної корекції та реабілітації*

Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ НАРКОТИЧНОЇ АДИКЦІЇ СУБ'ЄКТА

Анотація. У статті досліджено питання історії виникнення наркотичної адикції суб'єкта: історичні, фізіологічні та психологічні аспекти виникнення. Представлені ідеї відомих діячів в царині психології у дослідженні наркотичної адикції.

Ключові слова: адикція, суб'єкт, психічно активні речовини, наркотики.

Vasykivska N. The subject's history of drug addiction

Summary. The article examines the issue of the subject's history of drug addiction: historical, physiological and psychological aspects of its occurrence. The ideas of famous figures in the field of psychology in the study of drug addiction are presented.

Key words: addiction, subject, psychoactive substances, drugs.

Тема залежності або адикції тою чи іншою мірою близька кожній людині. Аналізуючи історію людства можна знайти багато доказів того, що ця проблема сягає своїм корінням у сиву давнину. Ще у стародавніх народів різних культур можна спостерігати використання речовин, що змінюють стан свідомості та психіки. Цілі такого використання були досить різні: від релігійних обрядів, до зняття неприємних відчуттів перед боєм. З плином часу, розвитком міграційних процесів та збільшенням частоти контактів різних культурних груп, відбувався також обмін інформацією про різноманітність психотропних речовин.

Перша згадка про психічно активні речовини, а саме сік опіумного маку – «рослини радості», датується ще III тисячоліттям до нашої ери. В літописах стародавніх народів шумерів описується використання опіуму в окультних таїнствах та ритуалах, а також в якості анестетика [4].

Єгиптяни у II тисячолітті до нашої ери готували цілющі настоянки на основі опіумного маку. Одна з таких настоянок під назвою «спен» використовувалась для заспокоєння новонароджених. А у працях Гіппократа згадується використання опіумного маку як знеболюючого та седативного засобу.

Серед племен Південної Америки популярністю користувалося жування листа коки, за допомогою чого місцеві шамани зв'язувалися з духами, позбувалися втоми та почуття голоду.

Поширенню опіумного маку з заходу на схід до самої Індії значною мірою сприяли завойовницькі походи Олександра Македонського [5].

Аналізуючи ранні історичні джерела, які містять згадування про психічно активні речовини, можна помітити, що опис ведеться в позитивному ключі.

Що все ж таки призвело до виникнення адикції? Чи лише завойовницькі походи та розвиток торгівельних відносин сприяв поширенню таких незвичних «ліків»? Чи можливо справа у особливості психіки людини, яка прагне до повторення певних дій, від яких отримуєш задоволення чи отримувал колись?

Вперше на негативний вплив надмірного вживання ліків на онові опіумного маку звернув увагу відомий східний лікар Ібн Сіна, відомий як Авіцена в XI столітті нашої ери. Він помітив, що при тривалому вживанні ліків на основі опіуму відбувається звикання і людина потребує все нових і нових доз.

Якщо ж брати Європу то можна спостерігати спад популярності наркотичних речовин у середньовіччі через заборону «сатанського зілля» зі сходу тогочасною інквізицією. А з розвитком медицини знову зростання популярності використання соку опіумного маку у виготовленні ліків, і як наслідок зловживання такими препаратами [3].

Дуже часто популярності наркотичним речовинам, таким як гашиш та опіум, додавала заборона алкоголю. Саме через це у XIX столітті у багатьох країнах Європи люди, які мали пагубну пристрасть до алкоголю почали шукати нові способи розслабитися і перенестися в іншу реальність. Так у Великій Британії через введення на державному рівні програми «тверезості» активно почала зростати популярність опіуму. І у 60-х роках XIX століття майже 5 % англійців були активними споживачами цього наркотику. В той же час у Франції широкої популярності набув гашиш, особливо серед студентів та літераторів. Виникали так звані «клуби любителів гашишу». XIX століття для Європи стало можна сказати «золотим періодом» для розквіту наркотичної адикції. Цьому сприяли не лише політика держав по відношенню до алкоголю, а і розвиток медицини. Винайдення шприца і морфіну зіграло не останню роль у виникненні так званого морфінізму – залежності від морфію, який винайшов у 1804 році німецький фармацевт Фрідріх Сертюрнер. І безперечно цей винахід мав дуже важливе значення для медицини. Але на той час існувала хибна думка, що залежність можуть викликати лише речовини, які людина вдихає, тобто шляхом куріння того самого опіуму чи гашишу, або ж споживає орально: настоянки опіуму, їжа з домішками гашишу. Шлях введення в організм через кров вважався безпечним і таким, що не викликає звикання. Така популярність споживання психотропних речовин знайшла своє відбиття у творах письменників того періоду: Чарльза Кінгслі, Оскара Уайльда, Чарльза Дікенса, Артура Конан – Дойла та інших. Біографія деяких з них теж містить періоди зловживання наркотичними речовинами і навіть тяжкої залежності [2].

У середині XX століття часів другої світової війни центром світового обігу психотропних наркотичних речовин став Берлін. На користь цього свідчать записи в особистих щоденниках осіб наближених до Гітлера. В колах фашиської еліти того часу, в яких панувала тяга до окультизму та містицизму, просто не можливо було обійтися без вживання психотропних речовин. Існувала думка, що для проведення певного ритуалу необхідний конкретний тип наркотику. І саме це уявлення повертає нас знову до часів древніх шумерів.

Постає питання чому люди приховували свою залежність за ефемерними уявленнями? Певно тому, що не мали повної інформації про дію таких речовин на організм людини, зокрема на її психіку. Адже дослідження феномену адикції як такої і наркотичної зокрема є досить молодим напрямком психіатрії і психології в порівнянні зі світовою історією існування залежності від психотропних речовин. Навіть у сучасному світі людині, яка звертається за допомогою, маючи проблеми

з наркотичною залежністю до кінця важко визнати, що вона має серйозну проблему, яку треба терміново вирішувати.

Вагомий внесок у дослідження наркотичної адикції у XIX столітті зробили Зігмунт Фройд та Вільям Галстед завдяки своїм експериментам з особами, які вживали кокаїн. Не усвідомлюючи наслідків вживання цього наркотичного препарату вони стали піддослідними у своїх власних експериментах, завдяки чому отримали досвід, який допоміг змінити уявлення про наркотичну адикцію для світової психології і медицини. Однак медики вважали, що є особи які схильні фізіологічно до звикання, а З. Фройд вважав, що існують психологічні причини розвитку адикції. Саме його психоналіз на той час став застосовуватися для лікування адикції у тому числі наркотичної. З. Фройд вважав, що у разі перенесення невідомої причини адикції у свідоме, можна позбутися адикції. Його теорія вважалась суперечливою [1].

Одним з відносно сучасних першовідкривачів психології наркотичної адикції був американський психолог Алан Марлатт, який розробив у середині XX століття програму для запобігання рецидиву наркотичної адикції.

Слід розуміти, що наркотична адикція формується у три стадії. Перша стадія – це психологічна залежність, пов'язана з непереборним бажанням вживати задля отримання задоволення. Друга стадія – це фізична адикція, коли порушуються функції організму і у разі припинення вживання починаються сильні больові синдроми. І третя крайня стадія – це хронічна адикція, на якій спостерігається порушення роботи психіки, серйозні фізичні порушення, соціальна деградація. Чим раніше людина звернеться за допомогою тим більше шансів для повернення до нормального життя.

Повний перелік психологічних причин, які спонукають людину вживати психотропні речовини не можливо сформулювати остаточно, оскільки сам цей перелік поповнюється усе новими і новими пунктами. Залишається сподіватися, що людина зможе знайти шлях до себе і не матиме потребу у вживанні наркотичних речовин, а знайде спосіб бути щасливим тут і зараз.

Список використаних джерел:

1. Markel Howard An Anatomy of Addiction / New York: Pantheon. July 2011. С. 6-8, 31, 76.
2. Бодлер Ш., Готьє Т. Искусственный рай. Клуб любителей гашиша. М.: Аграф, 1997. С. 490.
3. Дейвенпорт-Хайнс Ричард В поисках забвения. Всемирная история наркотиков. 1500–2000 / The Pursuit of Oblivion: A global history

of narcotics 1500–2000 / пер. с англ. А. В. Савинова. М.: АСТ; Транзиткнига, 2004. С. 624.

4. Пятницкая И.Н. Клиническая наркология. Медицина, 1975. С. 335

5. Шабанів П.Д., Штакельберг О.Ю., Наркоманія: патопсихологія, клініка, реабілітація. Під редакцією А.Я. Світ медицини. Лань, 2000. С. 368.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-286-2-6>

Матрунчик А. С.,

*студентка кафедри психології, соціальної роботи та педагогіки
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*

Томіленко Д. Ю.,

*студент кафедри історії та філософії
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*

Науковий керівник: Кудря І. Г.,

доктор філософських наук, професор,

професор кафедри філософії та історії

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

САМІСТЬ ТА РОЛЬ ТЕРАПЕВТИЧНОГО ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Анотація. Метою тез є дослідження перспектив зворотного впливу АІ-терапії на традиційну психотерапію в питанні переформатування ролі та самості психотерапевта.

Ключові слова: АІ-терапія, психотерапія, самість, роль.

Matrunchyk A., Tomilenko D. The self and the role of therapeutic artificial intelligence

Summary. The purpose of theses is to explore the field for researching the prospects of the reverse impact of AI therapy on traditional psychotherapy in the matter of reformatting the role and the self of the psychotherapist.

Key words: AI therapy, psychotherapy, the self, the role.

Перше питання, яке виникає в рамках обговорення «психолога», що працює на основі штучного інтелекту (АІ) – це питання про причини, з яких факт його існування може вважатись прийнятним та навіть закономірним. Вбачаємо це продовженням початого в ХІХ столітті